

Fakty

- Antybiotykooporność jest jednym z największych zagrożeń dla współczesnego zdrowia. Może to dotknąć każdego, w każdym wieku i w każdym kraju.
- Antybiotykooporność występuje naturalnie, jednak nadużywanie antybiotyków u ludzi i zwierząt może przyspieszyć ten proces.
- Rosnąca ilość infekcji – takich jak zapalenie płuc, gruźlica i rzeżączka – stają się trudniejsze do leczenia ponieważ antybiotyki używane do ich leczenia stają się mniej efektywne.
- Antybiotykooporność prowadzi także do dłuższego przebywania w szpitalu, wyższych kosztów leczenia i wzrostu śmiertelności.

Wprowadzenie

Antybiotyki są lekami używanymi do przeciwdziałania i leczenia infekcji bakteryjnych. Antybiotykooporność powstaje gdy bakteria zmienia odpowiedź na użycie tych leków. Bakteria, nie człowiek, staje się antybiotykooporna. Taka bakteria może zainfekować człowieka i jest trudniejsza do wyleczenia niż nieodporna bakteria.

Antybiotykooporność prowadzi do wyższych kosztów leczenia, przedłużonego pobytu w szpitalu i wyższej śmiertelności. W samej Unii Europejskiej lekooporna bakteria spowodowała około 25 000 zgonów i kosztowała ponad 1,5 miliarda USD każdego roku w kosztach opieki zdrowotnej oraz przedłużającego się okresu niezdolności do pracy osób aktywnych zawodowo.

Świat pilnie potrzebuje zmiany sposobu przepisywania i używania antybiotyków. Nawet jeżeli nowe leki zostaną opracowane, bez zmiany podejścia, antybiotykooporność pozostanie jednym z największych zagrożeń.

Zmiany zachowania muszą obejmować działania ograniczające rozprzestrzenianie się infekcji, za pomocą szczepień, mycia rąk i dobrej higieny żywności.

Zakres problemu

Antybiotykooporność rośnie do zatrważających poziomów wszędzie na świecie. Codziennie pojawiają się nowe mechanizmy odpornościowe i rozprzestrzeniają się na świecie, zagrażając naszym możliwościom leczenia zwykłych chorób zakaźnych. Rośnie liczba infekcji – takich jak zapalenie płuc, gruźlica, zatrucie krwi i rzeżączka — co raz trudniej leczyć, a czasami ich wyleczenie jest niemożliwe, w miarę jak antybiotyki stają się coraz mniej skuteczne.

W krajach, gdzie antybiotyki można kupić bez recepty, antybiotykooporność jest powszechniejsza i ma szerszy zakres. Podobnie dzieje się w krajach, gdzie antybiotyki są zbyt często przepisywane przez lekarzy, zgodnie ze standardowymi wytycznymi leczenia, oraz są nadużywane przez społeczeństwo.

Bez podjęcia szybkich działań, zbliżamy się do ery post-antybiotykowej, kiedy to zwykłe zakażenia i nieznaczne zranienia, mogą ponownie stać się zabójcze.

Zapobieganie i kontrola

Antybiotykooporność przyspiesza nadużywanie i nieprawidłowe stosowanie antybiotyków, podobnie jak słaba kontrola i brak zapobiegania. Na wszystkich szczeblach społeczeństwa można podejmować działania mające na celu organicznie wpływu i rozprzestrzeniania się oporności.

Społeczeństwo może wesprzeć te działania poprzez:

- zapobieganie infekcjom przez mycie rąk, zachowanie dobrej higieny żywności, unikanie bliskiego kontaktu z chorymi oraz stosowanie aktualnych szczepień;
- stosowanie antybiotyków jedynie w sytuacjach, kiedy zostaną przepisane przez lekarza;
- zawsze stosowanie się do zaleceń;
- nie stosowanie niewykorzystanych antybiotyków;
- nie udostępnianie antybiotyków innym osobom.

Pracownicy ochrony zdrowia i farmaceuci mogą pomóc poprzez:

- zapobieganie zakażeniom pilnując aby dłonie, instrumenty oraz otoczenie były czyste;
- dbanie i aktualne szczepienia pacjentów;
- w przypadku podejrzenia zakażenia bakteryjnego, przeprowadzanie testów kultur bakterii i badań potwierdzających;
- przepisywanie i wydawanie antybiotyków, tylko w sytuacjach, kiedy są rzeczywiście potrzebne;
- przepisywanie i wydawanie odpowiednich antybiotyków, w prawidłowej dawce, na odpowiedni okres czasu.

Ustawodawcy mogą pomóc za pomocą:

- dokładnie opracowanych narodowych planów działań dotyczących problemu antybiotykooporności;
- poprawy monitorowania zakażeń odpornych na antybiotyki;
- wspieranie zapobiegania zakażeniom i działań kontrolnych;
- regulowanie i promowanie odpowiedniego zastosowania leków;
- udostępnianie informacji w znaczeniu antybiotykooporności;
- wspomaganie rozwoju nowych metod leczenia, szczepionek i diagnostyki.

Sektor rolniczy może pomóc poprzez:

- zapewnienie podawania zwierzętom, zarówno zwierzętom wytwarzającym żywność, jak i domowym, antybiotyków jedynie w leczeniu chorób zakaźnych i jedynie pod nadzorem weterynarza;
- szczepienie zwierząt, ażeby ograniczyć konieczność stosowania antybiotyków oraz szukanie alternatyw do stosowania antybiotyków w hodowli roślin;
- promowanie i stosowanie dobrych praktyk na wszystkich etapach wytwarzania i przetwarzania żywności pochodzenia zwierzęcego i roślinnego;
- stosowanie zrównoważanych systemów o wysokim poziomie higieny, bezpieczeństwa biologicznego i bezstresowego obchodzenia się ze zwierzętami;
- wdrażanie norm międzynarodowych odpowiedzialnego stosowania antybiotyków, określonych przez OIE, FAO i WHO.

Przemysł ochrony zdrowia może pomóc poprzez:

- inwestowanie w nowe antybiotyki, szczepionki i diagnostykę.

Rozwój

Pomimo, że trwają prace nad nowymi antybiotykami, nie oczekuje się, że będą one skuteczne przeciwko najbardziej niebezpiecznym postaciom bakterii antybiotykoopornych.

Biorąc pod uwagę łatwość i częstotliwość podróżowania w dzisiejszych czasach, Antybiotykooporność jest problemem ogóln światowym, wymagającym wysiłku ze strony wszystkich państw.

Wpływ

W sytuacji kiedy nie można leczyć zakażenia antybiotykami pierwszego zastosowania, konieczne jest stosowanie droższych leków. Dłuższa choroba i leczenie, często odbywające się w szpitalach, zwiększają koszty ochrony zdrowia, jak i obciążenia finansowe dla rodzin i całego społeczeństwa.

Antybiotykooporność zagraża osiągnięciom nowoczesnej medycyny. Bez skutecznych antybiotyków, zapobieganie i leczenie zakażeń, transplantacje narządów, chemioterapia i operacje, takie jak np. cięcie cesarskie, stają się coraz bardziej niebezpieczne.

Reakcja WHO

Problem antybiotykooporności ma wysoki priorytet dla WHO. Podczas Światowego Zgromadzenia Zdrowia w maju 2015 roku przyjęto światowy plan działań obejmujący antybiotykooporność. Światowy plan działań ma na celu zapewnienie kontynuacji prac nad zapobieganiem i leczeniem chorób zakaźnych, bezpiecznymi i skutecznymi lekami.

Światowy plan działań ma pięć celów strategicznych:

1. zwiększenie świadomości i zrozumienia problemu antybiotykooporności;
2. wzmocnienie nadzoru i badań;
3. zmniejszenie liczby infekcji;
4. optymalizację stosowania antybiotyków;
5. zapewnienie inwestowania w zwalczanie antybiotykooporności.

W odniesieniu do celu 1., WHO prowadzi światową, wieloletnią kampanię o temacie "Antybiotyki: zachowaj ostrożność". Kampania rozpocznie się oficjalnie podczas pierwszego światowego tygodnia wiedzy o antybiotykach, w tygodniu od 16 do 22 listopada 2015.

Państwa członkowskie wspierają działania WHO poprzez własne, narodowe plany działań ws. oporności drobnoustrojowej, zgodnie z założeniami planu światowego.